

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsako sredo popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 20—K
pol leta . . . 10—
četrt leta . . . 5—
posamezna številka po 40 vin.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 60 vin. za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštnine še 45 K.

Telefon uredništva
štev. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 75 vin.
. . . dvakrat . . . 60
. . . trikrat . . . 45
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 30 vin.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo Zaveze jugoslovanskega učiteljstva ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Mestni trg štev. 17/III.

Poštna hranilnica št. 11.197.

Reklamacije so proste poštnine.

Strokovno tajništvo.

Strokovno tajništvo je ustanovljeno. S temi kratkimi besedami smo zadnjič naznanili v našem listu, da smo kreirali v naši organizaciji to novo in prepotrebno inštitucijo. Omogočil jo je naš mecen primarij dr. Derganc, ki uvideva korist in potrebo organizacije našega stanu in je prepustil v to svrhu obresti precejšnjega kapitala. Torej temelj je zgrajen!

Kako si mislimo svoje strokovno tajništvo? Predvsem naj bo informacijska pisarnica za vsa okrajna društva, za vsa oziru učiteljstva.

buje informacije v šolsko-strokovnem be in pa tudi za širšo javnost, ki potrekega učitelja in z vsako učiteljico pose-

Delo se množi, zato je bila tudi ustanovitev take pisarnice nujno prepotrebna. Ako povemo, da nas je danes v Zavezi 2300 organizovanih članov, smo se zmotili v toliko, da nas je gotovo več, ker število dnevno raste. Všetno ni naše učiteljstvo na zasedenem ozemlju (okrog 500). V nas samih, v naši masi je moč, ki se je moramo zavedati. Toda poleg te moči in pravice se moramo zavedati tudi dolžnosti, ki jih imamo eden napram drugemu, posameznik napram celoti, državljan napram državi. Dober državljan je tisti, ki državi več daje kakor od nje zahteva. In v tem zmislu si predstavljamo tudi delo našega učitelja. Država nam je ustvarila temelj, in sedaj se prične naše delo. S kulturo k svobodi! Resnično svobodni bomo pa takrat, ko bo v zadnji gorski koči zaplamltel žarek narodne izobrazbe in državljanske zavesti.

Toliko v splošnem! Velike so naloge, ki čakajo naše strokovno tajništvo. Predvsem treba ožjih, intimnejših vezi med članstvom, okrajnimi društvi in centralo. Strokovno tajništvo bo brezmočno, ako ne bo našlo pravega razumevanja, izdatne pomoči in podpore od zunaj. Omenjamo samo delovanje okr. učit. društev. Nekatera med njimi so vzorna v svojem poslovanju, druga zopet naravnost spé. — Zbirati bo treba vsakovrsten šolsko-statističen material, tako strokovno-organizacijski, pa tudi splošno šolski, dalje si bomo ustanovili podroben kataster vsega slovenskega dela jugoslovanskega učiteljstva itd. Torej velike naloge, izvedljive samo ob pravem pojmovanju vsega učiteljstva. To bi bile v glavnih potezah specialne naloge našega strokovnega tajništva.

Treba bo pa tudi najožjih vezi s srbo-hrvatskim šolstvom. Saj ravno skupna jugoslovanska šola bo podala in zgradila za bodočnost oni temelj, ki bo na njem stala naša država. — In za bodočnost, ko bodo zunanje-politiške razmere ustaljene in urejene, bomo iskali kulturnih stikov tudi z drugimi narodi.

Velike so naloge, ki se jih moramo takoj lotiti. To so priprave za učiteljski kongres, kjer se izvede edinstvena in popolna stanovska centralna organizacija vsega učiteljstva kraljestva SHS, ki jo sedaj reprezentuje uprava Učiteljskega združenja v Beogradu, pomnožena z zastopniki Hrvatov in Slovencev. Pri dominjamo, da je uspešno poslovanje kogarkoli sto centralo mogoče le potom našega strokovnega tajništva. In ko bo naša centralna organizacija že do podrobnosti izvedena ter vse dosedanje pokrajinske Zveze (Savezi) razdružene, naš urad še vedno ostane, ker mu bodo odkazane posebne važne in odgovorne naloge pospeševanja in razširjanja na-

šega obmejnega in zamejnega šolstva — šolstva države bodočnosti, celotnosti in skupnosti. V resnici prevažne naloge, ki jih bo moral pomagati reševati vsak, komur je moč in veličina domovine na srcu!

To bi bile glavne smeri delovanja, ki smo jih podali v zadevi našega novo ustanovljenega strokovnega tajništva.

Opomba: Kakor že omenjeno, posluje strokovno tajništvo za stranke v dobi počitnic vsak dan od 10.—12. dopoldne (razen nedelj) v Učit. tiskarni, Frančiškanska ulica 6, I. ndastr. Za pisemne informacije zgolj osebnega, privatnega značaja treba za odgovor priložiti primerno znamk, da ne obremenjamo Zaveze. V strokovnem tajništvu posluje tudi uredništvo »Učit. Tovariša«.

Naše novo podjetje.

Naše šole so bile doslej po večini navezane na rabo šolskih zvezkov tujega proizvoda, ker ni bilo med Slovenci podjetja, ki bi bilo moglo zadostiti vsem potrebam. Zaradi tega so prišle vsako leto lepe svote denarja v tuje roke, pa tudi zaslužka so bili deležni le delavci tuje narodnosti. Po ustanovitvi naše države so se ugodnosti za domačo industrijo mahoma izboljšale, in namera ustanoviti lastno izdelovalnico za zvezke se je mogla udeležiti. Učiteljska tiskarna je začela 1. julija izdelovati šolske zvezke, in to novo podjetje se tako ugodno razvija, da se je nadejati možnosti, preskrbeti s prvovrstnimi zvezki vse ljudske šole Slovenije, pozneje vse Jugoslavije.

Važnosti novega podjetja za učiteljstvo ni treba poudarjati, pač pa moramo prositi vse učiteljstvo, da nas z uvedbo lastnih izdelkov intenzivno podpirajo in nam nudijo s tem pomoč, ki je začetkom vsekakor potrebna. Začetek je tem težavnejši, ker se mora izdelovalnica naravnost boriti za potreben papir in drugi material, ki ga v Jugoslaviji — pa tudi v inozemstvu — tačas z največjim naporom ni v zaostni meri dobiti. Z največjo težavo se je nabavilo toliko množino papirja, da bodo vsaj pričetkom šolskega leta vse naše šole preskrbljene z zvezki. Akoravno v prvem času ni mogoče postreči s finim, belim papirjem, so vendar zvezki izdelani iz najboljšega materiala, ki se je dal sedaj dobiti, v bodoče pa se bo tudi v tem pogledu izboljšalo.

Z ozirom na pomanjkanje papirja in druge težave, smo založili za sedaj samo 8 liniamentov, in sicer:

Početnica, enočrtna, podolžni format L—1;
Lepopisnica, štiričrtna, podolžni format L—2;
Spisovnica, štiričrtna, pokončni format L—3;
Spisovnica, enočrtna, pokončni format L—4;
Številnica, enočrtna, pokončni format L—5;
Spisovnica, nečrtana, pokončni format L—6;
Spisovnica, enočrtna, pokončni format L—11 veliki format;
Spisovnica, nečrtana, pokončni format L—12 veliki format.

Posebne želje glede liniamentov se bodo začetkom novega leta upoštevale.

Zvezki so s sukancem šivani, imajo 8 listov in lepe ovitke, so pa brez pilnika, ker se dobrega pilnega papirja ni dalo dobiti, slab pilnik pa je itak brez pomena.

Naročila sprejema in izvršuje Učiteljska tiskarna (oddelek B), Ljubljana, Frančiškanska ulica št. 6.

Beseda o šolskem nadzorstvu.

Doba okrajnih šolskih nadzornikov je potekla, in v znamenju prenovljenja naj se izvrši novo imenovanje. Prvi nadzornik nad nami je naša vest. Zavest, da ne delamo v kvar — ampak obratno, ta naj nas krepi za nadaljnje delo.

Čuvar javnega reda — država — pa je upravičena prepričati se, v koliko ustreza šolstvo svojemu namenu. Poleg te pravice pa ima država dolžnost, skrbeti za šolstvo. Te dolžnosti se mora ona preje zavedati, preden se poslužuje pravice.

V Avstriji tega ni bilo. Noben predstojnik se ni hotel brigati za dolžnosti, ampak je poudarjal le svoje pravice. To je napaka, kakršno zagreši zidar, ki zida hišo na slab temelj. Zavest dolžnosti nam mora biti vcepljena prej, potem šole moremo izvajati pojem pravice in jo smemo tudi zahtevati s tem večjo odločnostjo.

Čemu pa smo imeli nadzornike? Ta se pritoži, da mu je nadzornik delal krivico v tej, drugemu v drugi stvari itd. — Takih slučajev je toliko, da bi moral »Učit. Tov.« najmanj eno leto izhajati posebe za objavo takih pritožb.

Iz vsega zvemi, da so bili nadzorniki zastopniki slučajno vladajoče stranke ter so morali kot taki igrati vloge policistov.

Pravi namen je bil zgrešen.

Nekoliko misli o namenu in načinu nadzorstva:

1. Šolski nadzornik ni pisar okr. šol. sveta, ampak le vez med šol. oblastjo in šolo. Potom nadzornika zve šolska oblast, kako šolstvo napreduje. Po nadzorniku mora šolska oblast skrbeti za napredek šolstva.

2. Delovanje šol. nadzornika kot pedagoga naj bo samostojno. Seveda je on, kakor vsak učitelj, za svoje delo šolski oblasti odgovoren.

3. Kako naj uredi nadzornik svoje delovanje.

Učitelji smo se pripravljali na učiteljski za svoj poklic, zato je napačno mnenje, da mora nadzornik nadzorovati učiteljstvo, kako poučuje. Ne to, ampak on mora paziti na to, kaj poučujemo in kaj otroci znajo.

Vsak učitelj mora biti sam zase samostojna celota, podvržena rednemu izpolnjevanju ali, kakor pravimo, nadaljnji izobrazbi. Ta ali drugi je z učiteljskega prinesel v svet vrzel v tem ali onem predmetu. To vrzel izpopolniti naj bo namen nadzorovanju. Ta namen se doseže zopet na več načinov in tu je treba upoštevati tudi nadzornikovo osebo kot samostojno celoto in ne kot mehničen stroj, n. pr. gramofon, ki poje in trobi to, kar mu vele plošče, ki jih slučajno hočemo uporabiti.

Na šoli v K. je n. pr. pri konferenci tov. V. predaval o temi »Boj alkoholu«. Nadzornik je dobil konferenčni zapisnik. Kak pomen in namen naj ima za nadzornika tak zapisnik? Nadzornik naj bo pri predavanju navzoč, zakaj tudi on se mora izobraževati nadalje. Zanj ima pomen predavanje le takrat, če mu je dana priloženost, da poseže v debato, da izbere vodilne misli, da spoznava, kako in kake uspehe doseže učiteljstvo na tej, kaj in kako na oni šoli. To izkušnjo mora nadzornik prenesti na šolo, ki je morda zaostala.

Tako se vrši izmenjavanje misli od šole do šole, in nadzornik naj bo posredovalec.

4. Nadzornik mora otrokom pokazati, da ni prišel v šolo nad učiteljstvo raztresat sitnosti, pač pa jim mora pojasniti, da se hoče uveriti, bodo li oni kdaj v resnici postali koristni člani človeške družbe. S tem bo tudi učiteljstvo pridobilo na ugledu. Otroci naj vedo, da nadzornik ni tu kot predstojnik njihovih vzgojevalcev.

Nadzorniku mora biti dana naloga, preskrbeti, da se čimbolj zvežeta domača in šolska vzgoja. On kot zastopnik narodne celote lahko vpliva, da starši spoznajo pomen šolstva in ga pravilno razumevajo.

5. se da doseči s predavanji.

5. Učiteljstvu naj bo nadzornik tovariš-svetovalec in pomočnik.

6. Z ozirom na večkratno nadzorovanje, ki je potrebno zaradi misli v točki 3., naj se nadzornikom ne odločijo preveliki okrajji, da jim bo možno uspešno delovati.

7. Nova doba nam je prinesla nove misli, nove ideje. Starejši ljudje se jih ne morejo prisvojiti, ker so otroci svoje dobe.

Kot nadzorniki naj bodo nameščeni delavni učitelji, ki se zavedajo duha časa in uživajo zaupanje učiteljstva. Najumestneje bi bilo, da učiteljstvo samo voli svoje nadzornike, kakor volijo občani župane.

Šola pa naj se čimprej vzame v državno oskrbo.

J. G.

Izpremema in dopolnitev zakona o narodnih šolah.

Narodnemu predstavništvu sta bila stavljeni o preureditvi zakona o narodnih šolah dva predloga, in sicer eden od strani ministrstva za prosveto, drugi pa od strani odbora za proučevanje dotičnih zakonskih predlogov. Narodno predstavništvo je sprejelo tozadevni predlog odbora. Zanj so glasovali vsi poslanci. Glasi se:

Člen 1.

Izstopajoč od čl. 29. zakona o narodnih šolah kakor tudi čl. 7. zakona o ureditvi šolskega dela zaradi vojne in njenih posledic, bo lahko stalni učitelj (učiteljica), ki vsled vojne ni mogel položiti praktičnega izpita, položil tega v roku dveh let po demobilizaciji. Nova pravila za položitev teh izpizov z ozirom na položaj, provzroččen po vojni, bo določil minister prosvete. Vsi bodo do tega roka imeli pravico do periodičnih povišanj, če v času uveljavljenja tega zakona služijo najmanj pet let in izpolnjujejo ostale pogoje čl. 26. zakona o narodnih šolah.

Člen 2.

Letna plača takega stalnega učitelja (učiteljice) bo enaka plači učitelja po prvem povišanju, če bo ob uveljavljenju tega zakona služil manj ko 10 let; če pa bo služil nad 10 let, mu bo enaka plači stalnega učitelja drugega periodičnega povišanja.

Člen 3.

Stalni učitelj (učiteljica), ki dobi na ta način pravico do povišanja, a v dveletnem roku od končane demobilizacije ne bo položil praktičnega izpita, ostane še nadalje s plačo, ki jo je po tem zakonu dobil, do naknadno položenega izpita. Čas po dveletnem roku do naknadno položenega izpita se mu ne vračuna pri povišanju. Drugi čas stalne učiteljske služ-

be se bo računal po položenem izpitu za oseba) pokojnino in periodično povišanje po čl. 8. teh prememb.

Člen 4.

Odredbe čl. 1., 2. in 3. tega zakona so v prid samo onim stalnim učiteljem (učiteljicam), ki so do 1. maja 1912. leta služili nad pet let.

Člen 5.

Izstopajoč od čl. 30. zakona o narodnih šolah, postanejo začasni učitelji (učiteljice) narodnih šol s kvalifikacijami predvidenimi v členu tega zakona, če imajo v uveljavljenju zakona najmanj pet let nastanitvene službe, stalni učitelj (učiteljica) s plačo stalnega učitelja s prvim povišanjem s tem, da tekem dveh let po demobilizaciji polože učiteljski izpit, strokovni in praktični. Ko bo položil oba izpita, se mu vračuna za periodično povišanje in osebnu pokojnino ves čas od 12. julija 1914. l., odnosno od imenovanja.

Čas po preteku dveletnega roka in do položaja praktičnega izpita se mu ne vračuna ne za osebnu pokojnino, ne za periodično povišanje.

Člen 6.

Naredba čl. 4. tega zakona more koristiti samo onemu učitelju (učiteljici), ki bo imel do 1. maja 1912. l. nad pet službenih let.

Člen 7.

Naredbe členov tega zakona morejo koristiti samo oni osebi, omenjeni v zadnjem odstavku čl. 33. zakona o narodnih šolah, če izpolnjujejo, oz. kadar izpolne pogodbe, predpisane v členu 1., 2. in 3. tega zakona.

Člen 8.

Člen 33. zakona o narodnih šolah se izpremeni in glasi:

Učitelji (učiteljice) so državni uradniki. Stalni učitelj (učiteljica) je začetna plača 2400 dinarjev, a za tem se zviša po periodičnih poviških, katerih je devet. Prvih osem je po 300 dinarjev letno, a zadnji 200 dinarjev.

Poviški se dobivajo po preteku vsakega tretjega službenega leta, tako da bo zadnja plača 5000 dinarjev.

Ko učitelj (učiteljica) izvrši 32 službenih let, se more vpokojiti s plačo 5000 dinarjev. Onim, ki bodo delali v šoli nad 32 let, se da letni dodatek 400 dinarjev.

Stalni učitelj (učiteljica) se more vpokojiti tudi po preteku 10 službenih let v slučaju duševne ali telesne nesposobnosti, ter dobi tedaj 40% od svoje sistematične plače, a za vsako leto nad 10-letne službe se poviša pokojnina za 2 : 72%. O tem rešuje minister po zaslišanju glavnega prosvetnega sveta, a na podlagi potrebnih dokazil, ki jih pošlje šolski nadzornik.

Stalni nastavljeni, ki služijo pod deset let, morejo dobiti v slučaju bolezni državno vzdrževalnino, in sicer 30% od zadnje plače.

Isto plačo in pravico imajo stalni učitelji (učiteljice), službojuči v zavodu »Društvo Kralj Dečanski«, v domu za sirote in v šoli mladoletnih obsojencev ter v sličnih zavodih.

Člen 39. zakona o narodnih šolah se izpremeni in glasi: Začasnim učiteljem (učiteljicam) odpade letna plača 1600 dinarjev in brezplačno stanovanje in kurjava. Do pokojnine in povišanja nimajo pravice.

Člen 41. zakona o narodnih šolah se izpremeni in glasi: Začetna letna plača namestnika znaša 1200 dinarjev letno.

Po preteku vsakega četrtega leta dobe povišek 300 dinarjev. Teh poviškov je troje, tako da znaša zadnja plača 2100 dinarjev, a po preteku 35 službenih let se z isto plačo vpokoji. Pravico do pokojnine dobe po preteku 10 let stalne službe, in sicer prvih 10 let 40% plače, a za vsako nadaljno leto po 2 : 4%. Pokojnino more dobiti samo v slučaju bolezni in nesposobnosti za delo.

Člen 9.

Stalni učitelji (učiteljice) po naredbi za nastavljenca narodnih šol južne Srbije od 1. julija 1910. in premembam iste naredbe, službojuči od 1. oktobra 1907. leta, kakor tudi oni učitelji (učiteljice), ki so do osvobojenja služili vsaj deset let z dobro oceno dela v obče, se izenačijo v vsem z učitelji (učiteljicami) v čl. 29. zak. o narodnih šolah. Oprostite se izpita, če so jih imeli položiti in se jim izplača po čl. 8. teh prememb.

Njim se vsa leta vračunajo za pokojnino in povišanje po prememb čl. 33. zakona o narodnih šolah.

Vsi učitelji, ki so izvršili bogoslovno učiteljsko šolo v Prizrenu in nastavljeni od 1. oktobra 1907. l. nadalje, kakor tudi drugi učitelji (učiteljice) iz točke 3. in 4.

omenjene naredbe za nastavljenca južne Srbije ter premembe iste, imenovani za učitelje (učiteljice) od 1. oktobra 1907. leta do osvobojenja teh krajev, se premeste za stalne učitelje (učiteljice) s plačo enako službojučim letom, pod pogojem, da v teku dveh let po demobilizaciji polože praktični učiteljski izpit.

V službena leta za pokojnino in povišanje se jim vračuna ves čas službovanja z omejitvijo odstavka 2. čl. 5. teh prememb.

Z odredbo člena 5. teh prememb, ne oziraje se na čas službovanja, se morejo okoristiti učiteljski zastopniki I. in II. razreda po pravilniku za učiteljske zastopnike (zastopnice) v južni Srbiji. Oni, ki te izpite polože v teku treh let po izvršeni demobilizaciji, se imenujejo za stalne učitelje (učiteljice) in plača se jim računa, priznavajoč jim največ deset let dotodanje službe, v leta stalne učiteljske službe, brez pravice na naklado za pretekli čas, ali da vplača v pokojninski fond. Oni, ki te izpite ne polože v določenem roku, kakor tudi učiteljskim namestnikom (cam) III. in IV. razreda po omenjenem pravilniku, se zviša osnovna plača za 50 %, a povišanja jim ostanejo ista.

Za vse ostale učitelje (učiteljice) iz južne Srbije se pooblašča minister prosvete preko glavnega prosvetnega sveta, da odredi komisijo, ki bo po premembah tega zakona o narodnih šolah, a napram kvalifikaciji dotičnih učiteljev (učiteljic) in njihovega dela regulira njihov položaj. Ureditvi in pravniku naj služi za podlago in pri reguliranju onih slučajev, na katere se niso prej nanašali.

Člen 10.

Vse odredbe o plačah po teh premembah so veljavne v celoti za vse učitelje (učiteljice) kraljestva SHS in se razširijo na te najpozneje do 1. decembra t. l.

Člen 11.

Ta zakon stopi v veljavo, ko ga Narodno predstavništvo sprejme in kralj podpiše.

Spisovanje novih učnih knjig.

O preustroju osnovnega šolstva se vrše kaj pridno razna posvetovanja, kar pač vsakega izmed nas najiskrenejše veseli. Ko bodo smotri in učna snov raznih predmetov že jasno začrtani, bo potem pač prvo in najnujnejše delo, da damo učencem potrebnih učnih knjig v roke. Da se bo spisovanje učnih knjig tudi vršilo po nekem smotrnem načrtu, zato je potrebno, da se sedaj primerno porazdeli delo, sicer bi utegnulo za kak učni predmet kar po več pisateljev prirediti učne knjige, drug predmet pa bi spet čakal leta in leta, preden bi se kdo lotil spisovanja dotične knjige.

A sedaj v prehodni dobi je misliti tudi na to, da je večina učnih knjig že povsem razprodana ter da je nujno potrebno, ponatisniti vsaj nekatere dosedanje učne knjige. O vsem tem in še o marsičem (o založništvu, aprobaciji itd.) naj bi se porazgovorili tisti, ki nameravajo sodelovati pri izdajanju učnih knjig.

Za prvo orientacijo bi morda zadostovale drobne notice v naših stanovskih listih. Tako mi je n. pr. znano, da pripravlja tov. D. Humek »Geometrijo za meščanske šole«; g. ravnatelj H. Schreiner je napisal »Dodatke« k svojim »Čitankam«; podpisane pa prireja gradivo za nov natisk »Čitanke za meščanske šole«, a pozneje namevava sodelovati pri »Zgodovini« in »Slovnici«.

In tako je gotovo še marsikdo, ki se pripravlja na sestavljanje učnih knjig. Naj bi se tudi dotični oglašili, da se spoznamo in o marsičem važnem porazgovorimo.

Josip Brinar.

K preosnovi zgodovinskega pouka.

Zgodovina je predmet, ki je iz njega možno izvajati vse druge predmete. Vera, up, ljubezen do domovine in naroda tvorijo temelj vzajemnosti, složnosti in napredka naroda. V tem predmetu se koncentrirajo veselje, žalost, boj, sloga, nabobrazba, veda, i. dr.

Za zgodovinski pouk se je treba kulturno poglobiti in poiskati interesantne momente svetovnega razvoja, ljubezni do domovine in naroda. Pouk naj ne bo podan parlamentarično brez čutov, ampak pokazati je navdušeno, da svojo domovino res ljubimo iz prepričanja.

Smer zgodovinskega pouka naj se prenovi! Zajemati ni na mah iz svetovne čaše, poznati je potrebno sigurno najbližje okrožje in za tem dalje ostali svet. Naj se ne formulira po starem kopitu, ampak

pouk naj bo praktičen, interesanten, pomenljiv in reлно vzet iz naroda. Vsak predmet v naravi naj znači pomen zgodovine, iz katerega je mogoče nazorno doznati in se poglobiti zgodovinskim momentom.

Učitelj, ki biva več let v istem kraju in spozna domače prebivalstvo, zaselja itd., naj izkusa otroka izobraziti, da spozna svoj rod, zgodovino, bivališče, vasi, trge, mesta, dalje pokrajine, gore, vode i. dr. Za tem naj se dozna, kdo so bili predniki, kdo sosedi, od kje so se naselili, zakaj ravno tu, kako je dobil kraj ime, zopet reka, gora; dalje, kaj pričajo bližnje razvaline, obpotna znamenja, napisi, nastavki, umetnine, kaj sumija gozd o svoji preteklosti, koliko časa živi v kraju rod — ali pozna kdo družega in odkod? Ni li res vsa naša zemlja slovanska in poznamo svoje brate od Korotana, Benečije, preko Jadrana do Crnega morja? Kdo so naši sosede in kdo se za nenasitno roko po lastnini naših bratov? Kakšno je početje nam neljubega gosta in kakšen je njegov namen? Znamo, da je pohlepni Italijan že več let pred svetovno vojno poučeval svojo mladino o naših krajih, medtem, ko smo morali tu gojiti le zgodovino tiranov Habsburžanov, ki jih je videl otrok le na sliki in je moral upoštevati njih milno in dobroto, dasi so v resnici hoteli zatreti ves slovanski rod, a mi smo pri vsem tem pozabljali svoje brate v Benečiji.

Omenjena krivica hlepi po osveti in čaka trenutka daljnega osvobojenja, zakaj prepričani smo, da le »največ sveta otrokom sliši Slave«. Saj število Slovanov je veliko in smo močni, le tuja vrzel vsiljivega sovražnika Laha se mora odstraniti in izkuzajmo iskati pot bratskega edinstva med seboj. Bil smo vezani, preveč patrijotični bivši stari Avstrijci in ne smemo pozabiti, da sedaj, ko smo svobodni, nas veže tem večji patriotizem k svoji očetnjavai ujedinenih SHS. Pred in med svetovno vojno nas je takorekoč prepočil zli duh, ki se ga moramo otresti, saj smo bili le podložniki tujerodnih nam nepriljubljenih nemških gospodarjev, ki so nas izkorščevali in zatirali.

Iz tako navedenih slučajev bi se nabrlo gotovo obširno gradivo, ki bi tvorilo večji pomoček pri zgodovinskem pouku. S tem bi bilo toliko lažje spoznati vsakomur svojo ožjo domovino. Z ozirom na te misli naj bi se med prebivalstvom nabirala zgodovinska snov. Vsaka šola naj bi imela zbirko domače zgodovine. Skupna snov naj bi se pregledala v okrajnem zastopstvu šol in tako določilo primerno gradivo za pouk. Vsak okraj in okrožje bi imela svojo zgodovino, dalje enotno Slovenija, celotno država ujedinenih Jugoslovanov.

Delo bi bilo gotovo obširno in treba bi bilo veliko truda, a če se zavzamemo z dobro voljo, smo si v svesti, da bomo dosegli svoj namen v korist sebi ter svojemu narodu, ki bo končno res vedel in znal upoštevati vero, up, ljubezen do očetnjave.

Prosta stanovanja.

Glasom naredbe viš. šol. sveta se odtegne vsem tistim učnim osebam, ki imajo prosto stanovanje, polovico aktivitetne doklade. Ta naredba je gotovo sad hitrega in zato malo premišljenega dela in bi bila le takrat na mestu, če bi bila določena naredbenim potom velikost in kakovost stanovanj. Po tej naredbi bo plačeval učitelj, ki ima podstrešno sobico, ravno toliko, kakor njegov enako star tovariš nadučitelj za štiri sobe, kuhinjo, pralno kuhinjo, jedilno šrambo itd. V drugem slučaju imata star nadučitelj in mlad učitelj popolnoma enako stanovanje. Ker je nadučitelj službeno star, ima višjo aktivitetno doklado in mora plačevati več za isto stanovanje, kot njegov mlajši tovariš.

Po nekod daje mestni, oziroma krajni šolski svet namesto stanovanja v naturi odškodnino v denarju. Glasom zgoraj navedene odredbe bodo ti učitelji dobivali celo aktivitetno doklado in še stanarino povrh. Rekel bo morda kdo: »To je prostovoljni dar krajn. šol. svetov.« In prosto stanovanje? Ali ni tudi to prostovoljni dar? Kdo je pa še danes lastnik šole? Krajni šolski sveti, oziroma občine!

Dokler ne prevzame država šole in ne razlasti dosedanjih kraj. šol. svetov, oziroma občin, so šol. poslopja njih last in viš. šolski svet ne more izdajati nikakršnih naredb v zadevi razpolaganja s stanovanji. Šele takrat, ko prevzame država šole in poskrbi za to, da bodo stanovanja po vseh šolah z ozirom na velikost in kakovost enaka, bi bila na mestu prej omenjena naredba. Dokler se to ne zgodi, je ta naredba krivična.

Ker pa stojimo na principu enakopravnosti in nočemo, da bi imeli nekateri prosta stanovanja, drugi pa ne, bi bila na

mestu za sedanje prehodne razmere morda sledeča odredba: »Vsem tistim učnim osebam, ki imajo prosta stanovanja, ali pa dobivajo stanarino v denarju, se odtegne od aktivitetne doklade toliko, kolikor je vredno stanovanje po cenah, običajnih v dotičnem kraju; vendar pa ne sme presepati ta odškodnina (stanarina) nikdar polovice aktivitetne doklade.«

Vsa šolska vodstva se pozivljajo, da pošljejo namesto »Seznama učiteljev s prostim stanovanjem« ugovor v zgorajšnjem smislu. V novi državi hočemo biti vsi enaki!

FRAN SKULJ:

Okrajne učiteljske knjižnice.

Okrajne učit. knjižnice imajo po mnogih okrajih jako bogato zbirko knjig bodisi po številu, bodisi po vsebini; skoda le, da so po največ okrajih te knjižnice mrtvi zakladi, ki najmanjših obrestu ne donajajo. Posebnega zanimanja za te knjižnice ni, ker so večini učiteljsva od ročne in pa ker se navadno ne more narocniku točno postreči. Dogodi se pa tudi, da sedi izposojevalec na izposojevalni knjižnici eno leto ali več let. O knjižnici čuje govoriti učiteljsvo navadno samo enkrat v letu, to je ob uradni ucit. konferenci, ko poroča knjižničar monotonno, do atomov enako leto za letom. Vendar bo treba nekaj ukreniti, da pridejo te knjižnice do veljave ter služijo svojemu namenu.

Nič boljši niso odnosi te knjižnice v Ljubljani. V dobro zakienjeni sobi, po redu zložene knjige cakajo ojemalcev, a ten ni. Marsikateri ucitelj ali uciteljica — zlasti mlajših — niti ne ve, kje je knjižnica. Na kmetih je vsaj stami uciteljski odbor dregnul tuintam v to zavezo, v Ljubljani pa menda stalnega odbora sploh ni, čemu bi tudi, saj se nadzorniku celo desetletje menda ni zuelo vredno enkrat sklicati stalni odbor k skupni seji. Upajmo, da se razmere vendarle v doglednem casu izpremene in izboljšajo. Nacin poslovanja okrajnih ucit. knjižnic bo treba izpremeniti. Za Ljubljano zlasti bi predlagal, da se ustanovi iz sedanje okr. ucit. knjižnice — učiteljska čitalnica. Ta naj bi se izpopolnila bogato z zavezino knjižnico, ki pa ostane lahko še dalje last Zaveze. Tudi sem mnenja, da bi marsikateri učitelj, zlasti onih, ki se priselijo kot upokojenci v Ljubljano — podarili v izpopolnitev knjižnice svoje lastne zbirke. Poleg raznih pedagoških revij in stanovskih listov naj bi bila naročena »Učit. čitalnica« po možnosti tudi na leposlovne, beletristične strokovne in dnevne časopise. Mesto knjižničarja naj bi prevzel kak upokojen učitelj, v razbremenitev lahko dva ali trije, ki bi si delo primerno porazdelili. Tako aranžirana knjižnica — oziroma čitalnica — bi bil vabljiv predmet vsemu učiteljsstvu, imela bi pravi pomen, in dragoceni zaklad knjig bi prišel do veljave. Učiteljsvo bi imelo lepo priliko zbirati se v knjižnici, spoznavati se po bližje ter si utrditi sedaj dokaj razrahljano stanovsko skupnost in samozavest.

Moj predlog se nanaša samo na Ljubljano. Če ima kdo kaj boljšega v mislih, naj se oglasi.

FRAN SKULJ:

Nekaj o gospodarskih šolah.

Vem, da ni naloga razpravljati o gospodinjstkih šolah; vendar naj mi bo dovoljeno nekoliko skromnih vrstic o tej stvari.

Zdi se mi neobhodna potreba ustanovitve visokih državnih gospodinjstkih šol po vsej kraljevini. Za Slovenijo mislim, da bi zadostovale tri. Te šole naj bi bile zasnovane tako, da bi nudile obiskovalkam teoretično in praktično vedo iz vseh panog gospodinjstva. Podrejene bi morale biti direktno ministrstvu za prosveto. Namen teh šol bi bil vzgajati dobre učiteljice gospodinjstva. Dostop v te šole bi imele učiteljice ljudskih šol, absolventinje višjih dekl. šol., licejev in srednjih šol. Upravo, vodstvo in učiteljsvo viš. gospodinjstkih šol bi morale biti v rokah posebnih učiteljev, ker bi morala nuditi ta šola znanje iz življenja za življenje. Učiteljice, ki bi dovršile višjo gospodinjstvo šolo, bi se nastavljale po vseh večrazrednicah — vsaj po ena — kot ljudske učiteljice, bile bi pa obvezane prirediti vsako leto v zimskih mesecih na svojih šolah kmetijskim deklicam po dovršem šol. dobi pouk iz gospodinjstva. Ti tečaj bi bili — kakor naj bi bili tudi za dečke po dovršeni šol. dobi tečaj iz gospodarstva in kmetijstva — po določenem učnem načrtu za učiteljsvo oficijelni. Na ta način bi imel vsak šol. okoliš svojo gos-

podinjsko šolo. — Marsikatera koleginja se morebiti smeje mojim nasvetom, češ, vse lepo, toda za realiziranje tega je treba prostora, kuhinje, vrta in drugih reči. Jaz pa pravim, dobra volja in skrb za splošni blagor ter naklonjenost vlade vse preмага. Koliko imetja je zazidalo naše ljudstvo v razne »Domove« po kmetih. Ali niso ti domovi po večini postavljeni za kulturni napredek občanov? Rad bi poznal one ljudi, ki bi se ustavljali in bi ne hoteli odpreti vseh teh domov kulturi in splošnemu blagru v prospeh. Kjer ni takih stavb, pa bi tudi ne delalo mnogo težav, da se potrebni prostori najdejo v šoli, ali pa jih prizidajo. K gospodinskemu pouku sodi tudi zelenjadarstvo. Oskrbeti tak vrtec tudi ne bo prav nikaka umetnost, zlasti na kmetih ne.

Absolventinje višjih gospodinskih šol bi morale biti sposobne samostojno poučevati gospodinjstvo v vseh panogah. Kakšen korak bi se storil v splošni kulturi naprej, ko bi bila dostopna vsaki deklici iz mase naroda gospodinska šola! Pomislimo le samo na dejstvo, da je po kmetih, pa tudi po mestih mnogo mladenk, ki se poroče, pa ne znajo niti kruha speči, niti najprimitivnejših jedi napraviti. Ni čudno, če nastaja v takih družinah nevolja in po njej mrznja — nesreča v družini. Koliko je gospodinj, ki si ne zna pri kuhni prav nič pomagati, dasi ima doma raznih zemskih dobrot v obilici. Otroci in odrasli mnogih družin hodijo zanikro opravljeni, dostokrat raztrgani — ne zaradi pomanjkanja, temveč ker ni umne gospodinj, ki bi znala malo šivati (kvačkati in plesti pa morebiti zna). Nešteto je grehov, ki izvirajo iz nepoznanja gospodinjstva. Mnogo se lahko popravi, še več pa doseže, če se uvedejo za mase naroda gospodinske šole. — Spominjam se na svoja službovanja. Bil sem sam. Prišel je čas neprijetnih ponavljalnih šol. Takratna ponavljalna šola je bila brez pravega učnega načrta. Ustvaril in odobril sem si načrt sam. Dečkom gospodarstvo in kmetijstvo, deklicam nekaj iz gospodinjstva. Je li bil načrt dober ali ne, to me ni brigalo — uspehi so bili dobri. V kratkem sem zbudil v vsem šol. okolišu veliko zanimanje za kmetijske panoge, dokaz temu samo to, da so gospodarji zahajali h gospodarskim predavanjem ter da se nepočelo število članov kmet. podružnice v šol. okolišu podesetorilo. Pouk iz gospodinjstva pa je zbudil med ljudstvom čut do snage, okusa, domačnosti. — (Da nisem s kuhinjo poizkusil, mi bo draga koleginja oprostila, ker mi znanja te umetnosti gotovo ne pripisuje.) —

Rečena je bila beseda tudi o okrajnih gospodinskih šolah. Po mojem skromnem mnenju teh ni treba. Okrajne gosp. šole bi bile draga naprava in bi splošnosti ljudstva malo koristile. Ubožne deklice izvan okoliša bi bile že zaradi življenjskih in stanovanjskih razmer izključene in te so tega pouka najpotrebnejše. Bogatini si bodo že znali pomagati, da oskrbe svojim hčeram primerno gospodinsko naobrazbo. Denar, ki bi se imel porabiti za okrajne gospodinske šole, naj bi se rajši porabil za nagrade gospodinskim učiteljem in pa za inventar selskim gospodinskih šolam. —

Napisal sem te vrstice zaradi tega, da bi na merodajnem mestu ne morebiti z lokalnega, temveč s stališča kulturne stopnje narodove mase pretresali vprašanje o ustanovitvi gospodinskih (morebiti tudi gospodarskih) šol.

Vem, da bo marsikatera koleginja nevoljno vzdihnila: »Ze zopet eden, ki bi nam rad še več dela naložil.« Toda ne, stojim na stališču, da se učiteljstvo ne sme čez mero obremenjati in pa — za dobro in koristno delo se mora — dobro plačati. — V rajni Avstriji bi tega ne pisal, ker sem imel bridke izkušnje, da niso upoštevali nobenega dela, ki je stremilo za povzdigo kulture našega naroda, kaj li še, da bi to delo honorirali! Jaz niti nisem prosil honorarja, ker sem od početka svojega delovanja živel in delal pod vtiškom krilatih besed okrajnega predstojnika birokrata, ki mi je ob neki priliki rekel (seveda v nemščini): »Ali mislite, da tam gori vaše delo radi vidijo? Gospod učitelj, vi ste še jako mladi.« — Napisal pa sem te vrstice tudi vsem kolegincem, ki niso nastopile svoje službe v narodu samo zaradi krila in želodca, temveč ki nosijo v svojem srcu ljubezen do naroda z željo povzdigniti ga kulturno, dovesti ga do sreče — dalje vsem onim, ki jim je pri srcu blagor in veličina naše ljubljene svobodne države, kateri hoče biti zlasti učiteljstvo najtrdnjša opora. —

VILIBALD RUS:

Prostovoljni prispevki za rezervni sklad Zaveze.

Z namenom, da se krijejo izredni stroški, katerim se zastopstvo naše Za-

veze ne more ogniti, če hoče v tem izrednem in najpomembnejšem organizacijskem času povoljno in neovirano voditi na zunaj Zavezino upravo, je sklenil upravni odbor na predlog tovariša E. Gangla na božični seji soglasno, da prispevajo vsak Zavezin član takoj s 1. januarjem 1919 po 5 ali 10 K organizacijskega davka.

V dobi našega zastopavanja, ko smo bili skoro brez pravic in ob pičlih službenih prejemkih navezani sami nase, je moglo Zavezino vodstvo občevati s sorodnimi organizacijami samo pisnimim, ali kvečjemu še brzojavnim putem. Zdaj taka papirnata pota ne zadostujejo več. Skoro vse organizacijsko delo jugoslovanskih učiteljskih pokrajinskih Zvez sloni na ramah naše Zaveze. Dosegli smo že mnogokaj, ali vsega še ne. Naše gmotno vprašanje je pod dobro streho in rešeno takó, da odgovarja našim študijam. Narodna šola je državna ustanova in učitelji smo državni činovniki! Za »Savez učiteljskih udruženja kraljestva SHS« so postavljeni sicer že temelji, toda sklicati je še treba kongres učiteljstva kraljevine SHS, kjer se morajo konečno urediti enotna pravila in poslovni red. Tudi enotni šolski zakon se ne sme ugotoviti brez nas!

Od naših odposlancev ne moremo in ne smemo zahtevati, da bi poleg prostega časa žrtvovali morda še stotake in stotake za stanovsko blaginjo, ki nam je vsem skupna. Saj to niso udobni izleti za zabavo, ampak zahtevajo od vsakega posameznika, da se udeležuje predmetnih razprav z vso pazljivostjo in natančnostjo. Kar darujete v Zavezini sklad, to daste samim sebi!

Zadnji izkaz prostovoljnega organizacijskega davka izkazuje šele 6866 K. Najmanj deset tisoč kron bi moralo biti nabranega, če bi vsak Zavezin član dal doslej v ta sklad samo po 5 K. Odbori okrajnih učiteljskih društev naj imajo v evidenci vse članstvo glede prostovoljnega organizacijskega prispevka. Na vsakem sestanku je treba opozoriti društvenike in društvenice na ta stanovski davek.

Kdor še ni izpolnil svoje organizacijske dolžnosti, naj to stori čimprej. Tovarišica in tovariši! Saj takrat ne pozabina Zavezini rezervni sklad, ko prejmeš prve dnevnice, katere Ti je tudi izposlovala osrednja stanovska organizacija!

Poziv.

Svima u »Savezu« udruženim učiteljskim društvima.

A) V. skupština izaslanika. (XXX. glavna skupština).

Dne 12. kolovoza 1919. održat će se V. skupština izaslanika (XXX. glavna skupština) »Saveza hrv. učiteljskih društava« s ovim dnevnim redom:

1. Izvještaj tajnikov o radu središnjega odbora u god. 1918./19.

2. Izvještaj o radu upravnoga odbora u god. 1918./19.

3. Izvještaj o stanju blagajnice i imovine »Saveza«, zaklade »Hrv. učiteljskoga konvikta«, zaklade »Učiteljske zadruge«, »Potporne blagajnice« i zavodskih računa »Hrv. učiteljskoga konvikta« za god. 1918.

4. Izvještaj revizijskoga odbora o pregledanju računa za godinu 1918.

5. Proračun za godinu 1920.

6. Izbor revizijskoga odbora (3 člana), koji će pregledati račune za godinu 1919.

7. Izvještaj o radu udruženih društava u godini 1918.

8. Prijedlozi središnjega i upravnoga odbora.

9. Eventualni prijedlozi udruženih društava.

10. Prijedlog općoj skupštini za izbor predsjednika, središnjega i upravnoga odbora, pa članova časnoga suda.

11. Prijedlog općoj skupštini za biranje dvojice potpredsjednika i bilježnika opće skupštine.

B) XI. redovna opća skupština.

Dne 13. kolovoza 1919. održat će se XI. redovna opća skupština Saveza s ovim dnevnim redom:

1. Govor predsjednikov.

2. Izbor dvojice potpredsjednika i dvojice bilježnika.

3. Izbor predsjednika »Saveza« za iduće trogodište. Izbor središnjega odbora (5 članova iz Zagreba, 5 izvan Zagreba). Izbor upravnoga odbora (5 članova i 2 zajemnika) i izbor časnoga suda (5 članova i 2 zajemnika).

4. Ujedinjenje učiteljstva kraljestva Srba, Hrvata i Slovenaca.

5. Dr. Juraj Turčić: Budućnost naroda i učiteljstva (predavanje).

Skupštine održat će se u dvorani Hrv. učit. doma u Zagrebu. Rad skupštine počet će u 8 sati u jutru.

Prema pravilima Saveza imadu u skupštini izaslanika pravo glasa središnjemu odboru najavljeni izaslanici udruženih društava, koji treba da se prije početka skupštine iskažu predsjedniku »Vjeredajnicom« izdanom od upravnoga odbora udruženoga društva, a u općoj skupštini svi članovi »Saveza hrv. učiteljskih društava«, koji su kao takovi prijavljeni po udruženim učiteljskim društvima.

Poziva se učiteljstvo, da u što većem broju u skupštinu dođe.

Središnji odbor Saveza hrv. učiteljskih društava.

U Zagrebu, dne 2. srpnja 1919.

Predsjednik: Tajnik:

Josip Kirin. Josip Skavić.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Z osme vodstvene seje Zaveze (dne 30. junija 1919.)

1. Predsednik L. Jelenc poroča natančno o korakih, ki so se izvršili v Zagrebu in Beogradu po zastopnikih jugoslovanskih pokrajinskih Zvez v svrhu ustanovitve osrednje stanovske organizacije, ki se imenuje »Savez učiteljskih udruženja kraljestva SHS«. Našo Zavezo je zastopal pri teh sestankih dne 14. junija v Zagrebu predsednik L. Jelenc; dne 22. junija v Zagrebu, a dne 24. in 25. junija v Beogradu pa Zavezini odposlanci L. Jelenc, E. Gangl in A. Gnus. (Glej poročilo v 27. številki »Učiteljskega Tovariša« z dne 2. julija t. l.)

2. Blagajnik Fr. Luznar naznanil, da je podpisala Zaveza tisoč kron državnega posojila.

3. Določil se dnevni red III. seji upravnega odbora, ki se je vršila dne 6. julija 1919 ob 13. uri v posojilničnih prostorih »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani. (Glej naznanilo v 27. številki »Učit. Tov.«!)

4. Predsednik L. Jelenc poroča o kompetentih, ki so se zglasili za službo strokovnega tajnika in urednika »Učit. Tovariša.«

5. Vzamejo se na znanje poročila posameznih članov vodstva Zaveze o nujnih zadevah, ki so se in ki se imajo izvršiti v prospeh jugoslovanskega solstva in učiteljstva.

Volitev delegatov.

Ona okrajna društva, ki še niso izvolila ozir. prijavila delegatov, naj to čimprej store, kajti september bo naenkrat tu. Pri tej priliki se opozarjajo na pravilno volitev števila delegatov oziroma namestnikov. [Gl. Pravila: člen VI. § 7. e)]

Slovenska Šolska Matica.

Publikacije S. Š. M. za 1916-18 so izšle. Razpošiljati se bodo začele prve dni meseca avgusta, ker je društveni blagajnik in upravnik nadučitelj Jakob Dimnik do 1. avgusta odsoten iz Ljubljane.

Društvene vesti.

+ Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo letos tri zborovanja; zadnje je bilo v nedeljo, 13. julija. Dasi so nas vabili pekoči solnčni žarki iz vročega zidovja v zeleno prirodu, je vendar omagala in podlegla vabljenost krasne prirode stanovski zavednosti. Zbralo se nas je veliko, vsaj pa toliko, da smo mogli temeljito premotriti naše stanovske zadeve, ki se tičejo šole, učiteljstva in organizacije same. Dobro naj bi bili zastopani mlajši učitelji; ravno tem se odpira v materialnem in pravnem oziru lepša bodočnost, kakor je bila preteklost starejših. Vsa zasluga gre zopet skupni stanovski organizaciji, katere članstvo tvorijo okrajna učiteljska društva, ki morajo dajati vodstvu centrale navodila. Marsikateri sklep Zaveze more biti samo posledica nasvetov, ki izidejo iz okrajnih učiteljskih društev.

V toplih besedah pozdravlja predsednik novega člana nadzornika M. Kanteta. Omenja, da šteje društvo sedaj 91 članov in da je iz neznanega vzroka naznanil svoj izstop mestni učitelj F. G.

Ker ima društvo ljubljanske okolice že nad 40 članov, je zbor mnenja, da je z ozirov na novo se snujočo UJU nujno potrebno obdržati obe okr. učiteljski društvi ločeni. Učiteljstvo ima sicer skupne stanovske interese, toda lokalne razmere obeh naših društev so različne. Tudi bodo igrala okr. učit. društva v UJU veliko vlogo; zato bi kazalo že obstoječa pomnožiti in shvatiti na novo po krajevnih razmerah ne glede na političke meje okrajnih glavarstev, ki bodo v veljavnostjo novega šolskega zakona izvunšolska oblast. V tem pogledu bi bilo dobro

premišljati, kako bi se razdelili vbodoče šolski okrajni ne glede na to, kje je sedaj sedež okrajnega glavarstva in kje so nekdanje deželne meje.

Predsednik vabi zveste tovariše in tovarišice na točno in vestno delo v šoli, da bo vsak, ki nas nadzoruje, zadovoljen z uspehi in ne bodi prilike odhajati nadzornikom nezadovoljnim iz šolske sobe; saj je po dolgih letih bojev, trpljenja, zaničevanja, stradanja in zapostavljanja zmagalo načelo, da se učitelja razreduje po uspehih v šoli in ne po političkem prepričanju.

Na ljubljanskih ljudskih in meščanskih šolah poučujeta srbohrvaščino dve učiteljici doma iz Istre.

Z ustanovitvijo novih meščanskih šol se število ur v tem predmetu pomnoži. Sklene se naprositi višji šolski svet, da sistemizira poleg teh dveh mest še dve, kateri naj zasedeta učitelja, rojena Srbo-Hrvata

Kar se tiče nadaljevanja tečajev srbohrvaščine za ljubljansko učiteljstvo, je društvo mnenja, naj bodo ti tečaji prostovoljni. V njih naj poučujejo prej omenjeni srbohrvaški učitelji, ker se je izkazala metoda, ki jo rabita dosedanja učiteljica srbohrvaščine, boljša kot je ohromela in zastarela slovniška metoda.

V Ljubljani je bila doslej navada, da je pisal vsak razrednik sprejemni vpisnik v dveh izvodih sam.

Končano delo je poslalo šolsko vodstvo magistratu, ki je na tej podlagi vodil nadalje šolsko matico. Ker so minuli časi, ko je učiteljstvo delalo brezplačno za čast in slavo drugih, se sklene naprositi predsedstvo mestnega šolskega sveta, da si v upravnem pogledu prideli enega izmed ljubljanskih učiteljev ter mu podeli med drugim tudi vodstvo šolske matice. S prihodnjim šolskim letom naj se to izvrši, a tovarišem, ki so očiščeni z naslovi mestnih očetov, priporočamo, da ta predlog na pristojnem mestu z neobičajno energijo priporočajo.

Da se poživi stanovska zavednost in utrdi prepričanje bo prirejalo društvo v prihodnjem šolskem letu učiteljske sestanke. Kraj in čas sporočimo v »Učit. Tov.« Tovariše iz bližnje in daljne okolice bodo seveda dobrodošli, ker smo vsi »enega srca, ene krvi«.

Po priporočilu blagajnika se imenujejo poverjeniki, ki bodo nabirali članarino.

Rešil je zbor še mnogo notranjih zadev. Dosti koristnega za one, zaradi katerih smo učitelji. Predsednik se zahvali naši pazljivosti in našemu sodelovanju v debati, a mi njegovi potrpežljivosti.

Potem je bil skozi Tivolski park skupen polet k našemu staremu Petru v Šiško. —č.

+ Društvo učiteljev in šolskih prijateljev v ljubljanski okolici ima svoj občini zbor dne 19. julija 1919 ob 10. dop. v Učiteljski tiskarni. Na dnevnem redu je poročilo o delovanju in predlog, da se naše društvo združi z Ljubljanskim učit. društvom, ker vsi gravitiramo tja. Prosim polnoštevilne udeležba. Na zdar! — Janko Žirovnik, t. č. predsednik.

+ Savinjsko učit. društvo zboruje v četrtek, 24. t. m., na Gomilskem ob 3. uri pop. — K polnoštevilni udeležbi vabi Ivan Jakše, t. č. predsednik.

+ Gornjegrajsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo dne 20. julija t. l., ob 11. uri na Rečici po sledečem vzporedju:

3. Zadnjič izostalo predavanje tov. Klemenčiča.

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Došli dopisi.
3. Volitev delegatov za Zavezo.
4. Poravnava članarine za l. 1919.
5. Nasveti, želje posameznikov.

Jos. Terčak, predsednikov namestnik.

Kronika.

= Naša znanstvena terminologija v bodočnosti. V naših srednjih šolah potrebujemo več novih učnih knjig, zlasti zemljepisov in zgodovin, primernih ustroju sedanjega države. Upoštevati bo pa treba pri tem tudi srbohrvaško terminologijo, da bomo Jugoslovani vsaj v tem oziru kolikor mogoče edini. Proč torej z obzorjem iz vaškega stolpa! Že ranjki Erjavec je zamenjal naše prvotne izraze „kislec, dušec, vodenc“ s hrvatskimi — kisik, dušik, vodik. Pojdemo na tej poti naprej! Sprejmi mo zlasti v kemiji, fiziki in tehniških strokah srbohrvaške, ako nimamo svojih i z v i r n o narodnih. Ne kujmo pa nikdar novih besed in ne delajmo nepotrebnih zmešnjav ter ne gradimo nov babilonski stolp! Ako tudi Srbohrvatje nimajo kakih znanstvenih izrazov, izposodimo si jih pa od Čehov, ki so posebno v tehniških strokah prvaki med Slovani. Zedinjenje v znanstveni terminologiji bo največjega pomena za splošni razvoj slovanske

znanstvene literature, zakaj znanstvene knjige postanejo splošno umljive vsem izobraženim Slovanom. — Vsak pisatelj naših znanstvenih knjig, zlasti pa šolskih, naj si tedaj najprej temeljito ogleda enake srbohrvatske in porabi iz njih kolikor mogoče veliko znanstvenih terminov!

—1—

= **Geološki institut.** V Beogradu se je vršila seja geološkega društva, na kateri se je sklenilo, da se program društva razširi z ozirom na razširjeno domovino. Društvo podvzame vse korake, da se osnuje geološki institut za vse kraljestvo, čigar sedež naj bi bil v Beogradu.

= **Šolstvo v Celju.** „Slovenski Narod“ piše: „Danes živimo v povsem drugih razmerah in čast: naša država je nacionalna, jugoslovanska. Ne moremo torej nikakor uvidevati, zakaj se še danes, četudi le tam, kjer starši to žele, poučuje nemščina na ljudski šoli. Ne glede na to, da je pedagoško popolnoma pogrešeno, če se tlači v ljudsko šolo pouk tujih jezikov, ker je namen ljudske šole povsem drug, ne uvidevamo tudi iz praktičnih razlogov, zakaj nemščino še trpe v naši ljudski šoli. V naših obmejnih občinah in v krajih, ki so bili močno ponemčeni, se dobri stvari s to svobodo slabo koristi. Listi so poročali o sklepu deželne vlade, da se srednje šole v Mariboru in Ptujem poslovenijo, v Celju se je to že zgodilo. Preostajajo še meščanske in manjšinske ljudske šole. Glede teh pričakujemo stroge doslednosti. Ne maramo, da se opleni pravega nemškega otroka pouka v nemškem jeziku, zahtevamo pa, da se povsod gleda na zakonito predpisano število otrok in se iz napačne velikodušnosti ne vzdržuje še nezakonitega števila nemških razredov.“ — Drugi dopisnik pravi, da je vprašanje šolstva velike celjske okoliške šole še vedno tam, kjer je bilo pred 20. in več leti. Dekliške javne šole sploh ni, deška pa je nastanjena v podrtijah, ki so slabše nego hlevi modernega gospodarja. Četudi bi obravnavali celjsko in okoliško šolsko vprašanje skupno, stojimo pred dejstvom, da imamo jeseni pri obstoječem številu šolskih otrok s prevelikim številom nemških vzporednic premalo prostora. — Na jesen otvorijo v Celju rudarsko šolo, ki bo nastanjena v nekdanjem „Studentenheimu“. — Od vseh strani izrekajo željo, naj preosnujejo humanistično gimnazijo v Celju v realno gimnazijo. — Nemške meščanskošolske vzporednice, ki nimajo dovolj naraščaja, naj jeseni opuste, slovensko meščansko trirazrednico pa naj razširijo v štirirazrednico.

= **„Kloaka pogube“** se imenuje članek, ki ga objavlja „Slovenec“ v 157. št. z dne 11. t. m. Govori proti pogubnemu vplivu — zlasti za mladino — kinematografov. Z vsebino članka se popolnoma strinjamo, zlasti s koncem: „Proč z javnimi pohujševalnicami mladine! — Ta klic vseh, ki čutijo pošteno, naj ne preneha, dokler ne dobimo kinogledišča, ki bo služilo vzgoji, izobrazilo, pametnemu razvedrilu, ne pa nizkotnosti!“ — Mi smo se že pred meseci oglašili proti nemoralnim predstavam kinematografov, a tedaj je ostal naš opomin glas vpijočega v puščavi. Pozivljamo vse pristojne faktorje, naj store nemudoma vse potrebno, da se odpravijo javne zastupljenice mladine!

= **Nekoliko o odloku.** Učiteljsko življenje v Avstriji pod Šusteršičevim režimom je bilo tako, da sem bil tudi jaz uverjen, da bo najmanj polovica učnih oseb izstopila iz službe in se posvetila drugim poklicem. Sedaj se sicer kaže dobra volja, bedi odpomoči, toda dejansko smo na slabšem, nego smo bili. Pred vojno mi je od mesečnih 100 K ostalo 60 K, če sem kupil vrečo moke, a sedaj mi od 500 ne ostane nič. — Učitelj more doseči v šoli lepe uspehe, če mu je dana podlaga, ki mu omogoči, da se z veseljem loti dela. Brez veselja je že začetek izgrešen in neuspeh zasiguran. Kdor nima veselja do šolskega dela, ne bo v šoli narodu prav nič koristil, ampak obratno. Zato pa — najmilejše povedano — je bila oblast, ki je izdala odlok, da se učiteljstvo ne sprejme v aktivno vojaško službo — več kot napol slepa in neprevidna, zakaj s tem ni v šoli prav nič doseženega in šola in narod (država) ne bosta imela od tega nikake koristi. — Dajte nam kruha, dajte življenjskih pogojev — in vsak bo rad delal in tudi kaj naredil. Ljudi, ki nimajo do šolskega dela pravega veselja in nagona, pa ne silite v mučeništvo, ki ubija učitelja in otroke. Učiteljske organizacije so dolžne oblast opozoriti na neutemeljenost takih odlokov. Predvsem pa: Povsod naj se pokažejo znamenja, da nismo več v Avstriji, ampak doma, svoji med svojimi, v Jugoslaviji. Vse staro naj čimprej izgine. Polagoma smo le prišli do prisege na kralja Petra, a to še ni dovolj. Razni avstrijski krvniki še iztezajo kremplje nad nami in šolo.

J. G.

Polemika.

Še enkrat šolske knjige!

Predmet polemike so postale hipoma šolske knjige. Radikalna smer stremi za tem, da se takoj odpravijo vse stare knjige, moje skromno mnenje pa brani gospodarsko stališče, iz katerega razloga naj bi se uporabile in izčrpale vse zaloge starih knjig. Tovarišu Potočniku se zdi celo sramotno rabiti knjige iz bivše zaloge šolskih knjig na Dunaju. Roti merodajne faktorje, naj takoj prično z izdajo novih šolskih knjig. Prevelika naglica ni nikjer dobra, dvomim, da bi bila pri izdaji šolskih knjig. Zadnjič sem poslal članek, kjer naglašam veliko pomanjkanje tiskarskih potrebščin in velikansko carino za to izdelke. Cenjeni tovariš pravi, da se naj vzame papir časopisom. Ne vem, če bi bilo tako postopanje pravilno. Časopisje je v današnjih časih izborna orožje in če bi prenehala izdaja časopisov, bi pomenilo to jako hud udarec za nas.

Tudi mi smo se učili iz knjig, ki so bile impregnirane z avstrijskim duhom, pa hvala Bogu se nas ni oprijel. Živa beseda zadene krepkeje, kot pa mrtva črka. Vprašajte tovariše po deželi, koliko trpi šola že danes, ker ni zvezkov in papirja. Zato poudarjam še enkrat veliko potrebo pisalnih potrebščin. Čemu bi metali tisoče v vodo in se zadolžili za stotisoče brez potrebe. Zametavati stare, porabne knjige ni gospodarsko, in ta stran je danes prva in poglavitna.

Če pa misli kdo drugače, naj pove svoje mnenje.

Božo Račić.

Iz Jugoslavije.

— **Fran Orel** †. Dne 25. pret. mes. je v Kortah na Piranščini umrl nenadne smrti nadučitelj **Fran Orel**, mož v najlepši moški dobi. Pokojnik ni bil samo na glasu med svojimi istrskimi stanovskimi tovariši, ampak tudi kot naš zvest sobojnik v hudih političkih in narodnih borbah. Zlasti vsem tistim, ki so hodili v prejšnjih časih v imenu tržaškega političkega društva „Edinosti“ sodelovati na volilnih bojih, je bil **Fran Orel** mnogo cenej svetovalec in sodelavec. Bil je gojnilna sila na snovanju društev in organizacij v vsej tamošnji okolici. Bil je tudi zvest in trudoljuben dopisnik našega lista. Takisto je pisal izvirne podlistke, a tudi prevajal je za tržaško „Edinost“. Zadnje čase je utihnil in se nam je nekako izgubil iz vida. Razlogi so mogli biti različni, a razumljivi v sedanjih časih. Gospe soprogi, ki mu je bila vredna družica, izrekamo iskreno sožalje! Dragemu in ljubemu tovarišu blag spomin!

— **Višji šolski svet.** Prihodnja redna seja višjega šolskega sveta v Ljubljani se vrši v četrtek, dne 17. t. m., z začetkom ob 8. zjutraj.

— **Gojenci (gojenke) tretjega letnika državnega učiteljskega v Ljubljani**, ki žele prihodnje leto nastopiti učiteljsko službo, naj se javijo zanesljivo do 20. julija ustno ali pismeno pri ravnateljstvu, kjer dobe pojasnila o šesttedenskem počitniškem tečaju. Ravno tako se naj priglase tudi abiturienti gimnazij in realk, ki bi se nameravali posvetiti učiteljski službi. — Ravnateljstvo.

— **Naš „Zvonček“, beseda pro domo.** Gotovo mora vsakega tovariša veseliti, kako lepo napreduje naš mladinski list „Zvonček“ pod spretnim uredništvom tovariša E. Gangla. Može si je vedel pridobiti vrsto stalnih sotrudnikov, ki delajo čast sebi in listu. Le eno je, kar nam greni veselje: to neredno izhajanje lista! Res je, da živimo v slabih časih, ali nekoliko več skrbi na to stran bi bilo nujno priporočati. To gotovo ne vpliva dobrodejno na mladino, ako se v tem oziru obljube uredništva ne morejo izpolnjevati. In potem še nekaj! Uredništvo in upravništvo „Zvončkovo“ si gotovo želi mnogo naročnikov. A kako je to mogoče, ko delamo premalo reklame! Še naš „Uč. Tov.“ ne poroča vselej in primerno o „Zvončku“! Učiteljstvo tudi ne skrbi za to, da bi vsaka šola bila naročena na list. Šolski voditelji bi moral zahtevati od krajnega šolskega sveta, da list naroči za šolo. Žalostna istina pa je, da nima veliko šol na bivšem Kranjskem „Zvončka“. Poznam več tovarišev in tovarišic, ki „Zvončka“ niti ne poznajo! To mora biti odslej drugače! Naša čast, blaginja naše mladine zahteva to!

— **Ubelegi deček.** Pri ljubljanskem mestnem magistratu se nahaja v varstvu neki neznan deček, ki je bil dne 22. pr. m. po policiji prijet na Glavnem kolodvoru. Le-sem se je, pod klopio skrit, brezplačno pripeljal. Dečko pravi, da je rojen 21. junija 1906 v Pilštajnu ter tja pristojen, da se piše Alojzij Polak in je dosedaj bival pri svoji materi Juliji, rojeni Ferličevi, v

Pilštajnu. Oče **Fran** da je zaposlen kot črevljar v Dolenjem Miholcu. Ker je mati minuli teden baje nekam odšla, jo je šel deček iskat v Ljubljano. Deček je za svojo starost primerne rasti, okrogločlen in ima kostanjeve lase. Kot posebno znamenje mu je, da ima na pričetku levega kazalca v polkrogu 1 in pol cm dolgo brazgotino. Ker taki-le ubežniki običajno ne govore resnice, ni izključeno, da je tudi Polakova izpoved iz trte zvita. Kdor bi vedel o dečku kake podatke o istovetnosti, naj jih čimprej pismeno ali ustno naznani mestnemu magistratu ljubljanskemu.

— **Na državnem učiteljskem v Ljubljani** je tudi goriški zaposlovalni tečaj za učiteljske kandidate. Vodil je tečaj ravnatelj **A. Dokler**; poučevali so profesorji ljublj. učiteljskega in profesor goriškega učiteljskega **Albert Šubic**. Zrelostni izpiti na zaposlovalnem tečaju so se vršili od 7. do 9. julija. Izpraševalni komisiji je predsedoval ravnatelj **Dokler**. Aprobirani so bili: **Delkin Josip** iz Červinjana, **Kos Alfred** iz Motovana v Istri, **Pelegri Avgust** iz Solkana, **Rabič Alojzij** iz Jesenic, **Sulin Matija** iz Bovca, **Dietz Danica** iz Gorice, **Legiša Angela** iz Cerovlja, **Lenardičeva Ruža** iz Kojskega, **Možina Marija** iz Novega mesta, **Pleveljeva Zora** iz Ljubljane, **Premrova Jožica** iz Martinjaka, **Rajšpova Magda** iz Čušperka, **Skokova Albina** iz Dovjega, **Stresova Milena** iz Temnice, **Šetinova Anica** iz Crnomlja, **Trtnikova Stanislava** iz Ljubljane, **Turkova Alma** iz Planine, **Žitkova Marija** iz Gorice. Zrelostno izpričevalo za pouk na ljubljanskih šolah so dobile tudi še absolventinje ljubljanskega d. liceja: **Miklavčičeva Antonija** iz Ljubljane, **Pavlinova Antonija** iz Crnomlja, **Petelinova Jožica** iz Ljubljane, **Potokarjeva Ivana** iz Ljubljane, **Simčičeva Viktorija** iz Ljubljane, **Modrijanova Elizabeta** iz Zatične.

— **Okraj Sv. Lenart Slov. goric.** Poročajo nam, da se tamošnje učiteljstvo zaveda in polni meri svoje stanovske dolžnosti napram šoli, pa tudi proti ljudstvu in se trudi po svojih najboljših močeh, kolikor največ mogoče, povzdigniti omiko mladine. Za ta trud žanjejo tuintam nekateri tovariši nehvaležnost, obrekovanje z grdo lažjo, in take reči sprejema časnik „Jugoslavija“. Najprej je ta časnik okrcal z grdo lažjo tov. nadučitelja pri Sv. Antonu v Slov. gor. Vsebinska dotičnega članka je grdo zavijanje resnice, da velika laž, ker ni imenovani nadučitelj jemal nobenih daril, oziroma enakih podpor od strank. — Dalje se „Jugoslavija“ zaganja v našega vrlega starosta, 30letnega društvenega predsednika tov. **Josipa Mavriča**, ki je zbog svojih zaslug za društvo njega častni član, ki pa sedaj stopi v zasluženi pokoj po 45 letnem službovanju! In o tem tovarišu osivelih las si upa neki mladič poslati članek v „Jugoslavijo“, ki je od začetka do konca le sramotno izmišljena laž. Iz vsega se zrcali, da mora biti dotičnik njemu močno sovraženi in se hoče na tak način nad njim maščevati. To ni prav in stavi Slovence v slabo luč. Ne borimo se med seboj z lažmi! Tovariš nadučitelj **Mavrič**! Le zaupaj še nadalje v pravičnost in v svoje treznomisleče tovariše in obilne prijatelje, te vsi čislamo! Resnici na ljubo pa povemo dopisniku „Jugoslavije“, da je bila v šolski omari stara, majhna francoska zastavica, nikakor pa ne frankfurta. Neki tovariš jo je bil nekoč površno ogledal, misleč menda, da bi utegnila biti tu naša sovražnica, pa se je hudo zmotil, ko je to pripovedoval dopisniku. Gospodje! S takim početjem kalite zlati mir in medsebojno zaupanje. Vprašati vas moramo: „Ljubezen do bližnjega, kje si?“ — Spominjajmo se grške vzgoje in čislajmo starost!

— **Iz radovljiskega okraja** nam pišejo: Dne 12. junija t. l. je učiteljsko društvo za radovljiski okraj na pokopališču v Radovljici odkrilo ličen nagroben spomenik svojemu zamrlemu mnogoletnemu predsedniku in častnemu članu, pokojnemu šol. ravnatelju v Radovljici **Grčarju Andreju** s petjem, z lepo zaokroženim nagovorom t. č. podpredsednika in zopet s petjem: Počastil je pokojnika na grobu s svojim govorom tudi radovljiski župan gospod **Roblek**, naglasujoč pokojnikove vr-

line in njegovo delavnost pri občini radovljiski. — **Prej** še pa je nagrobni spomenik blagoslovil — in to brezplačno — domači g. župni upravitelj v družbi z gospodom kaplanom. — Pri tem nas je bilo zbranih poleg radovljiske šolske mladine okrog 50 učiteljev in učiteljic, mnogo uradnikov okrajnega glavarstva — na čelu okrajni glavar — uradnega osebja od sodnije in druge posvetne gospode, združene s preprostim ljudstvom. Vse slavje je pričalo o ugledu in splošni priljubljenosti, ki jo je užival pokojni „Andrejček“ v času svojega neumornega delovanja. Da, bil je delaven mož in kremitelj značaj, kakršnih naj bi bilo mnogo. Po odkritju spomenika se je zbralo učiteljstvo — skoraj polnoštevilno — na senčnatem vrtu restavracije „Pri Kunsteljnu“, kjer je bila prav živahna in neprisiljena zabava, združena s petjem moških in ženskih zborov, dokler ni prišel čas, da nam je bilo oditi z večernima vlakoma. Omeniti je treba še posebe, da je k odkritju spomenika prihitelo med nas v mnogobrojnem številu — 23 tovarišev in tovarišic iz sosednjega nam okrajnega učiteljskega društva kranjskega. — S svojim prihodom niso le pokazali, da čislajo in se spominjajo pokojnega **Grčarja**, temveč dali so nam zgled — ker se je tudi pri tem naglaševalo — naj bi se v prihodnje učiteljstvo obeh društev po možnosti mnogokrat shajalo na skupnih zborovanjih, da bi se s tem še bolj gojilo medsebojno spoznavanje in kolegialnost. In zares, učiteljstvo radovljiskega okraja se je takoj odzvalo in prisostvovalo v precejšnjem številu zborovanju kranjskega učiteljskega društva dne 21. junija t. l. v Trzliču. Naj bi se medsebojno delo nadaljevalo. — an.

— **Prošnja.** Upokojen tovariš išče stanovanje na deželi. Zeli vsaj dve sobi in kuhinjo, najrajši v mali hišici, ki bi v njej stanoval sam in ob kateri bi bil vrtiček in njiva za pridelovanje zelenjave. Sel bi tudi v opuščeno staro šolo, ako je stanovanje suho in zdravo. Ponudbe z določljivo stanarino na uredništvo.

— **Knjige na prodaj.** Zaradi selitve proda nek tovariš več knjig prav po ceni, slovenskih in nemških. Med drugimi: **Suman „Slov. slovnica“**, „Učit. Tovariš“ l. 1886, **Tavčar l. in li. zv.**; **Hauslexikon** iz leta 1841, 8 vezanih knjig, vsaka nad 1000 strani obsežna; **Schiller**, 12 vezanih zvezkov; **Deutsche Rundschau für Geographie in Statistik** iz leta 1893.; **Shakespeare „Dramatische Werke“**, 10 mehko vezanih zvezkov; **Fr. Lehrerin, Roman** von **R. Bröhmek**; **Madame Steinheil**; **Osterr. Schulbote 1894**; **Pettau und seine Umgebung** von **J. Felsner**; **Psychologie und Logik** von **Th. Elsenhaus**; **Peerz „Der Abteilungsunterricht“** in drugih več. Tudi je na razpolago več cerkvenih muzikalij. Najrajši se proda cela zbirka skupaj. Naslov se zve pri uredništvu, ako se pošlje znamka za odgovor.

— **Iz Šmarja pri Jelšah.** Na štirirazredni deški šoli sta izpraznjeni dve učiteljski mesti. Kdor se zanima za službo, naj se obrne na okrajni šolski svet šmarški v Celju. Šmarje so prijazen trg ob železnici. Na obrtni nadaljevalni šoli dobi učitelj primeren zaslužek, zato je za mlade učitelje kaj ugodno mesto.

Naročajte in širite list!

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Fran Marolt.

Last in založba „Zaveze jugoslovanskega učiteljstva“.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sobi podarim.

Hranišnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“ v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do 30. junija 1919 **K 192.841-27.**

Uradne ure: Vsak četrtek in vsako soboto od 1/26. do 1/26. ure popoldne.

Visoke cene plačujem za lepo, suho lipovo cvetje.

Apeliram na gg. učitelje, da s pomočjo šolske mladine pospešujejo nabiranje. Vreče za pošiljatev so na razpolago. Takojšnje plačilo proti povzetju! Prosim, zahtevajte **pojasnila!** **Vinko Vabič, veletržec, Žalec pri Celju, Slovenija.**